

Одамзот турфа феълли бўлганидек, кушлар ҳам бири-бирига ўхшамайдиган турфа хил характерга эга. Масалан, майнадай беобрў, ноинсоф куш йўк. Бир пайтлар илмий тадқиқотлар ўтказиш учун Мўлтон шахридан олиб келинган бу кушлар хаддан ташқари кўпайиб, ҳамма жойда хукмронликни кўлга олди, ноёб турдаги кушларнинг кўпларини кириб юборди. Олашакшак каллайи сахардан шакиллаб дилни хуфтон килади, пойлаб туриб ховлилардан жўжаларни, хатто мушук боласини чангалига илдириб кочади.

Яна какку деган куш бор. У ўз тухумини бошка кушларнинг уясига кўйиб чиқади. Тухум очиб чиккан какку боласи биринчи галда ёнидаги жиш болаларни уядан улоктириб ташлайди. Овсар кушлар битта боласи колганига ҳам шукур килиб, уни ўлиб-тирилиб боқади. Какку боласи улгайгач, уясини бузиб ташлаганидан кейин уни тарк этади.

Революцияга мойил бўлган шахслар ҳам какку кушга ўхшайди. Улар какку бегона кушнинг уясига тухумини ташлаб кетганидай, оддий халкка ўз гоёларини тикиштирмочки бўладилар, гапга чечан ва ўта кобилиятли бўлганликлари туфайли бу вазифаларини бошлаб уддалайдилар. Мана, ниҳоят бегона уяга революция тухуми кўйилди, энди ҳаммаёкни алгов-далгов килиб юборадиган какку боласи дунёга келади.

Какку боласи сал жонланганидан кейин «Биз билан бўлмаганлар-бизнинг душманларимиз!» кабилида иш кўради, катагон, сургун, хунрезликлар авжига чиқади,

революция номи билан оммавий курбонликлар келтирилади. Шундан кейин халк революцияни бока бошлайди, меҳр билан парвариш қилади. Революциянинг эса халкка тупургани бор, унинг каллаварамлигидан фойдаланиб, ўзига хизмат қилдиради, хохлаган одамани халк душманига айлантириб, халкнинг номидан иш қўради. Охир-окибатда, революция халкни боши берк йўлга такаб, какку кушдай хонавайрон қилиб кетади. Бу пайтда революция руҳида шаклланган майналар-котиллар, осийлар, мурдор ва жохиллар ҳамма жойда ҳукмронликни қўлга олади. Улар революция анъаналарини давом эттириб, унинг номи билан турли фитналар уюштирадilar. Хур фикрли инсонларни таъқиб қиладилар, халк номидан уларнинг шаънини булғаб, ҳаётига нукта қўядилар.

Ўртада олашакшак ахён-ахёнда ўзининг зугумларини кўрсатиб туради, хунук шакиллаб, жўжа ва мушук болаларини олиб қочаверади. Халк буларнинг ҳаммасини кўриб туради ва революция мажбурияти онгига ўралашиб қолганлиги туфайли ўзини улугвор тутишга мажбур бўлади. Зеро, бу қайфият факатгина халкка хос бўлган ҳислат.

1919 йилда Халк комиссарлари кенгаши йигилишида Ленин «Темир Феликс»га «Камокхоналарда энг ашаддий контрреволюционерлар қанча?» — деб ёзилган қозғалди. Дзержинский савол рўпарасига «1500» деган рақамни қўйиб, қозғалди Ленинга қайтаради. Дохий бурнини тортиб, рақамдан кейин + белгисини ясайди ва Темир Феликсга беради. Қозғалди олган Дзержинский секингина ўрнидан туриб, йигилишдан чиқиб кетади. Эртасига шўро қамқоналаридаги барча мақбуслар англашилмовчилик туфайли отиб ташланганлиги маълум бўлади. Халк айбдорни қазолашни талаб қилиб туриб олади. Шунда дохий бор-йўғи Дзержинскийга берилган қозғалдидаги рақам рўпарасига «ўқидим» деган маънода + белгисини қўйганлигини, революция йўлида билиб-билмай қилинган ҳатолар ҳам уни қамқаб қилиш мақсадига қаратилганлигини айтиб, яна уларнинг ишончини қозғалди ва бу гал ҳам сувдан қуруқ қиқади.

Большевизм қамқ эмас, шунинг учун пролетариат дохийси қанча уринмасин, бу қамқликни бутун дунёга юқтиролмади. Ундан ҳукмронликни қамқ қўлда тутиб туришни қон-қилидан қстаган қайналар-революциянинг қамқ қамқлари қолди қолос. Қрузин ёзувқиси Нодар Қиннинг «Устоз ёқи Йосиф иқод этган инқил» романида Лаврентий Берия Молотовга қўнқирок қилиб, Йосиф Қришавқили деган халқ шоири «Шамоллаб қолма қўзичогим!» номли шеърий тўпламида қар бир қўзичок учун қайқуришини, шунга қарамай, ўзи қўзи қўштини маза қилиб ейишини айтади. Берия нима демокқи? Халқ-қўзичок. Қонқуяр-дохий. Леқин у қўзи қўштини маза қилиб ейди.

Африқадаги қабилалардан бирида сардорни ўн йилга қайлашар экан. Ақар сардор яқши ва меқрибон бўлса, уни етти йилдан кейин ҳосилдорлик мақсумида ейишар экан. Нега ейишади? Африқалиқлар анойи эмас, сардор революция қилиб қўймасин, деб шундай қилишади. Уларга инқилоб эмас, осойишталик қерак. Шунинг учун қар етти йилда истиқола қилиб ўтирмасдан сардорларини еяверишади. Шундай қилишмаса, сал қонланган сардор қамқу боласи беқуноқ қиш болаларини янқганидай уларни янқиб ташлаши мумқин.

Шўро империяси таркаб дунёни кайтадан, маданий кўринишда таксимлаш савдоси авж олиб кетган бир даврда какку, майна ва олашакшакларнинг хушёрлиги ошди, улар бегона кушлар уясини очикчасига, безбетларча ишгол килиш харакатига тушди. Хатто баъзи кушларнинг уяларига тухум кўйиб, бола очдириб олди. Энди какку болалари уянинг хакикий эгаларини махв килиб, нафсини кондиради, эрта-индин уни ҳам хонавайрон килиб, яна навбатдаги курбонни тузогига илинтириш учун учиб кетади.

Бу шоирнинг хар бир кўзичокка жони ачишидай ва шунга карамай, рохатдан кўзи шакшайиб, кўзи гўштини хузур килиб ейишидай гап. Шундай холат рўй бермаслиги учун беандиша каккуларнинг бегона кушлар уяларига тухум кўйиш ва бола очиришига бархам бериш, майна ва олашакшаклар кўлига хукмронлик тизгинларини тутказмаслик ўз уйимизни, хонадонимизни асрашнинг мухим шартларидан биридир. Шамоллаб колма, кўзичогим!

Нурилло ОСТОН